

Konstitutionsutskottet

Ink 2009-08-24

Dnr 050-3316-2008/09

Stockholm 2009-08-24

Begäran hos konstitutionsutskottet om granskning av utrikesdepartementets ansvar för ett uttalande från den svenska ambassaden i Israel

Aftonbladet publicerade en artikel om illegal organhandel i Israel på kultursidorna i måndagen den 17 augusti. Kring artikelns innehåll finns i samband med denna anmälan inget annat att säga än att den godkänts av ansvarig utgivare på Aftonbladet och att artikeln därmed faller under den svenska tryckfrihetslagstiftningens 5 kap..

Publiceringen utlöste reaktioner från Israels regering i dagen efter publiceringen. Israels vice utrikesminister Danny Ayalon krävde att den svenska regeringen fördömer artikeln.

Ambassadör Elisabet Borsini Bonnier gjorde samma dag ett uttalande på ambassadens hemsida där hon skrev att publiceringen av artikeln "är lika chockerande och motbjudande för oss svenskar som den är för israeliska medborgare. Vi delar den bedrövelse som den israeliska regeringen, medier och den israeliska allmänheten uttryckt. Ambassaden kan inte annat än klart ta avstånd från den". Uttalandet togs bort från hemsidan den 19 augusti.

Ambassadören, som är en officiell representant för den svenska regeringen i Israel, gör här ett uttalande som innebär ett ingrepp i den svenska tryck- och yttrandefrihetens censurförbud såsom det är uttryckt i tryckfrihetsförordningens 1 kap. 2§. Det är inte regeringens sak att uttala sig om vad som är lämpligt att publicera eller inte. Denna rätt ligger för artiklar i Aftonbladet hos den ansvarige utgivaren och endast där. Regeringen och dess företrädare ska därför inte heller söka påverka innehållet i olika typer av artiklar som ska publiceras genom att på detta sätt recensera publiceringsbeslut hos en ansvarig utgivare. Regeringen och dess företrädare bör i stället i alla lägen uppmuntra en fri och öppen debatt.

Konstitutionsutskottet har så sent som 2007 granskat Utrikesdepartementets agerande i tryckfrihetsfrågor i samband med publiceringen av de s.k. muhammedbilderna. Ett enigt utskott uttalade då kring en regerings principiella roll i liknande frågor att:

"Med hänsyn till de ändamål som uppbär censurförbudet måste myndigheter i allt väsentligt avhålla sig från att försöka påverka grundlagsskyddade mediers publiceringsbeslut, eftersom påverkan lätt kan uppfattas som påtryckningar, och påtryckningar i sin tur i realiteten kan leda till att publicering hindras eller näst intill. Ett betryggande säkerhetsavstånd måste alltså

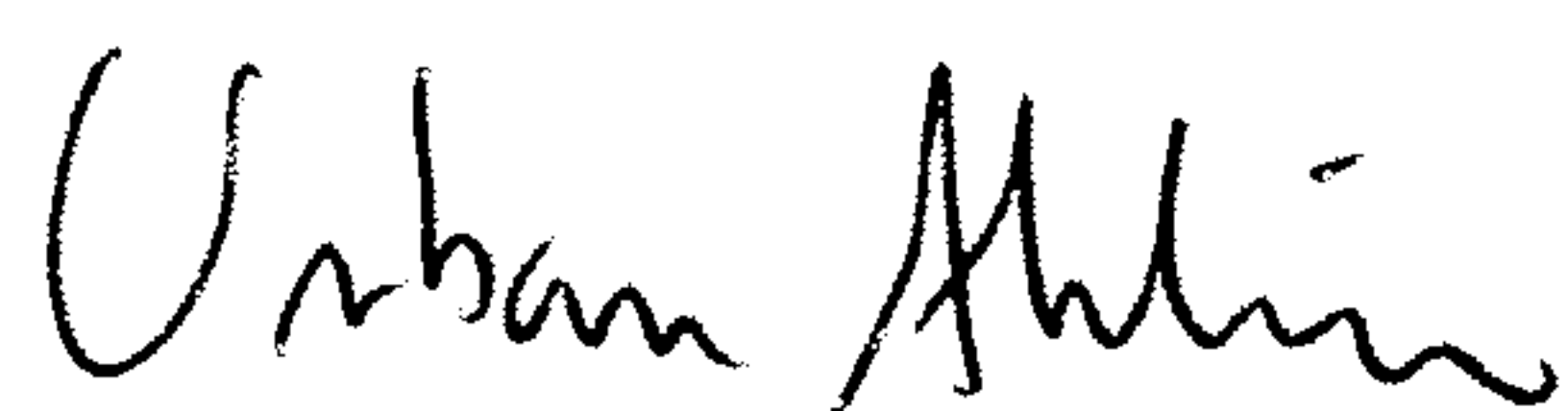
upprätthållas. Särskilt känsligt får det anses vara om den som agerar företräder regeringen eller ett departement.”

Uttalandet på ambassadens hemsida är det enda officiella uttalandet från en representant för utrikesdepartementet som finns så här långt. Utrikesminister Carl Bildt kommenterade ärendet på sin blogg torsdagen den 20 augusti. Detta betraktas av undertecknad som ett uttalande av privatpersonen Carl Bildt och inte ett officiellt ställningstagande från den svenska regeringen. Bildts pressekreterare har också uttalat sig i ärendet, men inte heller ett sådant uttalande kan ses som ett ställningstagande från regeringen.

Ärendet har i skrivande stund trappats upp till en mindre diplomatisk kris mellan Sverige och Israel vars utgång vi inte sett slutet på.

Jag vill att konstitutionsutskottet granskar regeringens agerande i samband med uttalandet från den svenska ambassadören i Israel. Förutom att granska regeringens ansvar för uttalandet bör den också ge svar på följande relevanta frågor:

- vilka instruktioner finns för ambassader kring hur de ska agera i tryck- och yttrandefrihetliga frågor? Om det finns, hur har de följts i detta fall?
- vilka typer av uttalanden kan räknas som officiella från regeringen? Uttalanden av pressekreterare? Blogginlägg från regeringsledamöter?
- vilka lärdomar har Utrikesdepartementet dragit av det citerade uttalandet från Konstitutionsutskottet?

Urban Ahlin